

neviděl národní strategii rozvoje sociálních služeb, již má MPSV podle zákona o sociálních službách zpracovat. Již jsem uváděl, že náš plán slouží k financování sociálních služeb, jak ostatně předpokládá i zákon o sociálních službách. Finanční zdroje si však ponechává MPSV. Klasik by řekl, že pláno-

vat bez financí, respektive financovat bez plánu je nesmyslné.

Věřím, že se toto rychle změní a kraje budou moci svoji roli v regionální politice sociálních služeb odpovídajícím způsobem naplňovat.

Autor je absolventem oboru veřejná a sociální politika, v současnosti pracuje jako vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví KÚ Královéhradeckého kraje. Dříve pracoval jako metodik sociální práce, koordinátor prevence kriminality a jako kurátor pro mládež.

Nejčastější otázky týkající se volby čerpání rodičovského příspěvku

Antonín Závitkovský

Od počátku roku 2008 platí nová právní úprava čerpání rodičovského příspěvku, která umožňuje, aby se rodič, který pečuje o malé dítě, mohl rozhodnout, kterou ze tří možností délky čerpání (pokud nepečuje o dítě dlouhodobě zdravotně či dlouhodobě těžce zdravotně postižené) a tím i jakou výši příspěvku bude pobírat. Nejčastější dotazy na toto téma souvisí s poskytováním peněžité pomoci v mateřství.

Peněžité pomoci v mateřství u studentek

K tomu, aby měla studentka nárok na peněžitou pomoc v mateřství (PPM), musí splnit jednak obecné podmínky nároku na tuto dávku (např. to, že těhotenství skončilo porodem nebo že převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů) a dále podmínku stanovenou v § 51 odst. 1 vyhlášky č. 165/1979 Sb., ve znění pozdějších předpisů; podle cit. ustanovení platí, že PPM náleží studentce, která přerušila či skončila studium. PPM se studentce poskytuje ode dne přerušeni (skončení) studia, nejdříve však od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, jak jej určil lékař. Doba poskytování PPM se však počítá vždy od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, jak jej určil lékař. Výše PPM za kalendářní den u studentek činí 254 Kč za kalendářní den.

Pokud těhotná zaměstnankyně nesplní podmínky nároku na PPM (např. podmínku 270 dnů účasti na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před porodem), je počátkem šestého týdne před očekávaným dnem porodu uznána dočasně práce-neschopnou; pracovní neschopnost je ukončena po uplynutí šestinedělí (pro zaměstnance či zaměstnankyně uplatňující nárok na peněžitou pomoc v mateřství či peněžitou pomoc z titulu převzetí dítěte do trvalé péče nahrazující péči rodičů tato možnost neplatí). Pokud by nesplnila podmínky pro vznik nároku na PPM studentka, není možno ji zabezpečit nemocenským, neboť studentům nemocenské z jejich nemocenského pojištění nenáleží (§ 52 cit. vyhl.).

Podmínky nároku při opakovaných porodech

Z hlediska podmínek nároku není rozdíl mezi podmínkami nároku na PPM

poskytovanou z důvodu prvního porodu (prvního převzetí dítěte) a z důvodu dalšího porodu (dalšího převzetí dítěte). Nová věta, která je vložena zákonem o stabilizaci veřejných rozpočtů na konec § 8 zákona č. 88/1968 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a která zní: peněžitou pomoc v mateřství z tohoto zaměstnání v období do 4 let věku předchozího dítěte, považuje se za denní vyměřovací základ denní vyměřovací základ zjištěný pro výpočet předchozí peněžité pomoci v mateřství, pokud je vyšší než denní vyměřovací základ zjištěný pro výpočet další peněžité pomoci v mateřství. „Pokud u zaměstnankyně za trvání téhož zaměstnání vznikne nárok na další mateřství; přitom se porovnávají denní vyměřovací základy před jejich úpravou podle § 18 odst. 7 písm. b) zákona o nemocenském pojištění.“, se netýká podmínek nároku na PPM při opakovaném porodu, neboť upravuje pouze výhodnější způsob výpočtu dávky.

Osoby samostatně výdělečně činné

Na rozdíl od systému nemocenského pojištění zaměstnanců jsou v systému nemocenského pojištění osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ) významně odchyly:

Účast OSVČ na nemocenském pojištění je dobrovolná (u zaměstnanců povinná). Pokud se OSVČ k účasti nepřihlásí, pak nemá nárok na dávky nemocenského pojištění včetně PPM.

Kromě „obecných“ podmínek stanovených i pro zaměstnankyně platí pro OSVČ pro vznik nároku na PPM ještě dvě další podmínky (§ 145f odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů): musí mít zaplacenou pojistné na nemocenské pojištění za celou dobu účasti na nemocenském pojištění a především musí být účastna (dobrovolného) nemocenského pojištění

OSVČ aspoň po dobu 180 dnů v období jednoho roku před porodem či převzetím dítěte. Na rozdíl od „obecné“ podmínky účasti na nemocenském pojištění po dobu 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před porodem (převzetím dítěte), která platí jak pro zaměstnankyně, tak i pro OSVČ, při níž se klade naroveň době účasti na nemocenském pojištění celá řada „náhradních dob“ (§ 6 odst. 2 zákona č. 88/1968 Sb., ve znění pozdějších předpisů), pro posouzení splnění podmínky doby účasti na nemocenském pojištění OSVČ se žádné „náhradní doby“ nepřipouštějí.

Peněžité pomoci poskytovaná muži

Ve smyslu ust. § 30 odst. 5 zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, kterým se novelizuje v části patnácté zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální pomoci, ve znění pozdějších předpisů, platí, že je-li rodičem muž, považuje se pro účely rodičovského příspěvku podle odst. 1 písm. a) bodu 1 a odst. 1 písm. c) bodu 1 (volba variant zrychleného nebo základního čerpání rodičovského příspěvku), podmínka nároku na peněžitou pomoc za splněnou, jestliže na ni nevznikl nárok jen proto, že rodič nesplnil podmínky nároku uvedené v § 12a odst. 1 a 2 zákona č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a přídavcích na děti z nemocenského pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Na požádání rodiče je povinen ten, kdo provádí nemocenské pojištění (péči), nejpozději do 8 dnů rodiči sdělit, zda mu vznikl ve smyslu věty první ke dni narození dítěte nárok na peněžitou pomoc, a jestliže rodič v žádosti uvede, že žádá o nárok na rodičovský příspěvek podle odst. 1 písm. a) (zrychlená varianta čerpání rodičovského příspěvku 11 400 Kč), též denní výši peněžité pomoci stanovenou ke dni narození dítěte.

Jak postupovat, pokud rodič už pobíral rodičovský příspěvek

Nově byla také vyřešena situace rodičů, kterým byl již přiznán rodičovský příspěvek v období před 1. lednem 2008 a nejmladší dítě zakládající nárok na tuto dávku dosáhlo k 31. 12. 2007 věku 21 měsíců.

O nároku na rodičovský příspěvek od 1. ledna 2008 musí u všech dosavadních poživatelů rodičovského příspěvku opětovně rozhodnout úřad státní sociální podpory, a to na základě nově podaných žádostí o rodičovský příspěvek podle výše citované novely zákona o státní sociální podpoře. Dosavadní nárok na rodičovský příspěvek ze zákona zaniká. O zániku nebude rozhodováno správním rozhodnutím.

Jestliže nejmladší dítě v rodině, zakládající nárok na rodičovský příspěvek, dosáhlo k 31. 12. 2007 21 měsíců věku a k 1. 1. 2008 bude mladší 3 let, náleží rodiči, který o toto dítě pečuje, od 1. ledna 2008 rodičovský příspěvek v základní výměře (7600 Kč) do 3 let věku tohoto dítěte (za měsíc, ve kterém dítě dovrší věkovou hranici, náleží příspěvek v základní výměře) a následně rodičovský příspěvek ve snížené výměře (3800 Kč) do 4 let věku dítěte.

Jestliže nejmladší dítě v rodině, zakládající nárok na rodičovský příspěvek, dosáhlo 3 let věku před 1. 1. 2008, náleží rodiči, který o toto dítě pečuje, od 1. ledna 2008 rodičovský příspěvek ve snížené výměře (3800 Kč) do 4 let věku dítěte.

Nárok na rodičovský příspěvek z důvodu péče o nejmladší dítě v rodině zaniká posledním dnem kalendářního měsíce předcházejícího měsíci, ve kterém se stalo

jiné dítě nejmladším v rodině. V praxi to znamená, že pokud se narodí nové dítě v rodině, na původní dítě nárok na rodičovský příspěvek zaniká ze zákona a pokud rodič chce pobírat příspěvek na nově narozené dítě, musí si o něj znovu požádat. Na tomto místě je potřeba upozornit na skutečnost, že může docházet k situacím, kdy rodič opomene novou skutečnost o narození dalšího dítěte v rodině oznámit. Do rodiny se poskytuje v kalendářním měsíci jen jeden rodičovský příspěvek bez ohledu na počet dětí v rodině.

Výše rodičovského příspěvku v případě, že jeden z rodičů má v rodině nárok na peněžitou pomoc v mateřství, peněžitou pomoc nebo nemocenské poskytnuté v souvislosti s porodem, je poskytována od 1. ledna 2008 vždy ve výši rozdílu mezi rodičovským příspěvkem a uvedenými dávkami nemocenského pojištění, je-li rodičovský příspěvek vyšší.

Od 1. ledna 2008 sledujeme nárok na uvedené dávky u obou rodičů a doba trvání nároku na ně stačí jen po část měsíce.

Když dítě navštěvuje jesle, mateřskou školu či jiné obdobné zařízení

Novela zákona rovněž zpřesnila výjimky, kdy dítě při návštěvě jeslí, mateřské školy nebo jiného obdobného zařízení splňuje podmínku nároku na rodičovský příspěvek.

Do 3 let věku dítě může navštěvovat kromě jeslí nebo jiného obdobného zařízení i mateřskou školu.

Od 3 let věku dítě může být v zařízení buď 4 hod. denně, nebo 5 kalendářních dnů bez

ohledu na délku trvání pobytu v jednotlivých dnech.

Dítě školního věku může navštěvovat 4 hod. denně základní školu speciální.

V měsíci, kdy dítě dovrší věkovou hranici 3 let, má rodič možnost volby návštěvy dítěte těchto zařízení buď na 4 hod. denně, nebo 5 kalendářních dnů. Doba pobytu nelze v kalendářním měsíci kombinovat, a to ani v měsíci narození, jako tomu bylo doposud.

Souběh nároku na rodičovský příspěvek a příspěvek na péči

Právní úprava situace, kdy dochází k souběhu nároku na rodičovský příspěvek a příspěvek na péči nedoznává od roku 2008 změn.

Pokud rodiči pobírajícímu rodičovský příspěvek tato dávka náleží z důvodu péče o dítě, kterému náleží příspěvek na péči, tak v kalendářním měsíci, za který náleží příspěvek na péči aspoň po část měsíce, náleží rodičovský příspěvek ve výši poloviny rodičovského příspěvku podle odst. 1, nejméně však ve výši rozdílu mezi rodičovským příspěvkem a příspěvkem na péči, je-li příspěvek na péči nižší než polovina rodičovského příspěvku. Vznikne-li nárok na příspěvek na péči za dobu, po kterou rodiči náležel rodičovský příspěvek ve výši podle odst. 1, vzniká na rodičovském příspěvku za toto období přeplatek ve výši rozdílu mezi rodičovským příspěvkem podle odst. 1 a jeho výší podle předchozí věty: obdobně dojde k přeplatku při zvýšení výše příspěvku na péči za dobu, za kterou rodičovský příspěvek náležel ve vyšší výši, než činí polovina rodičovského příspěvku.

Seminář na téma Gender v managementu

Seminář o průběžných výsledcích projektu „Gender v managementu“, který je součástí programu Ministerstva práce a sociálních věcí „Moderní společnost a její proměny“, pořádal 6. 2. 2008 Klub manažerek České manažerské asociace ve spolupráci s VÚPSV.

Cílem projektu, jehož realizátorem je Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i., je zjistit data o rozložení příslušníků obou pohlaví v managementu a jejich výdělích, ověřit, zda jsou ženy na manažerských postech diskriminovány, a podpořit odstraňování diskriminace v zacházení se ženami na řídicích pozicích.

Účastníci byli Ing. Vlachem seznámeni s výsledky analýzy dat ze Statistiky mezd a pracovních sil ČSÚ, z Informačního systému o průměrném výdělku MPSV (ISPV) a Informačního systému o platu MF (ISP). Podle statistických dat přístup žen do managementu organizací nejeví diskriminační znaky a odpovídá stupni feminizace jednotlivých odvětví. Alarmující je však vysoký rozdíl mezi výděly manažerek a manažerů na nejvyšších řídicích pozicích v podnikatelské sféře (viz tabulka č. 1).

Mgr. Musil prezentoval výsledky kvalitativních sociologických šetření, která zahrnovala hloubkové rozhovory s pracovníky personálních agentur, zástupců zaměstnavatelů a s manažery a manažerkami, jež provedli pracovníci VÚPSV.

Závěry statistické analýzy do jisté míry potvrdil ve svém vystoupení ing. Pavelka ze společnosti Trexima rozbořem odměňování

managementu organizací v odvětvové působnosti MPO.

O tom, co přinesla anketa uskutečněná mezi členkami Klubu manažerek České manažerské asociace a klientkami aktivit vzdělávacího centra Dynamik, informovala Ing. Lubinová.

Na závěr se rozproudila podnětná diskuse.
Helena Lisá, Jan Vlach, VÚPSV

Tabulka č. 1: Relace manažerských výdělků žen k mužům v roce 2004 v %

	Vedoucí organizace	Odborní ředitelé, náměstci	Vedoucí vnitropodnikových útvarů
Podnikatelská sféra	31,94	53,37	60,81
Nepodnikatelská sféra	78,11	87,39	64,69

Poznámka: Interpretace uvedené tabulky musí přihlížet k alokaci žen-manažerek do organizací s nižší výdělkovou hladinou, tedy i nižším mzdovým ohodnocením managementu.

Zdroj: Propočít VÚPSV podle dat Informačního systému o průměrném výdělku MPSV ČR za rok 2004.